

МАТЕРИАЛИ ОКОЛО ТЕАТРАЛНАТА ДЕЙНОСТ НА ГЕО МИЛЕВ В НАРОДНИЯ ТЕАТЪР

Надежда Тихова

Теоретичните възгледи на Гео Милев за характера и същността на театралното изкуство, за развитието на българския театър, както и неговите прояви в областта на режисурата продължават да привличат интереса на изследователите. Поставените от него пиеси, макар и малко на брой, са осъществени в различни периоди от живота му и на различни сцени: от опитите в Стара Загора е поставянето на „Едип цар“ от Софокъл през 1915 г. до сцената на театър „Ренесанс“ като режисьор на пиесата „Маскачовек“ от Ернст Толер през 1923 г. Някои от репетираните пиеси не виждат светлината на рампата за първия допир с публиката.

Известно е, че на сцената на Софийския народен театър под режисурата на Гео Милев, през 1920 г. излиза премиерата на пиесата „Мъртвешки танц“ от Стриндберг. Представленията се радват на успех. По-късно — през 1923 г. — на Гео Милев се възлага режисирането на пиесата „Електра“ от Хофманстал. След известно време репетициите се прекъсват. От поместените по-долу материали се разбира, че непосредствено след постановката на „Мъртвешки танц“ младият режисьор е започнал репетициите на втора пиеса — „Гиг и неговият пръстен“ от Хебел, за да може да продължи осъществяването на интересите си в тази насока и да докаже възможностите си на режисьор. Преписката между Дирекцията на Народния театър и Министерството на просвещението показва начина, по който са прекъснати първите му прояви като режисьор на сцената на Народния театър. С това въпросът за български режисьор в нашия театър остана отново неразрешен. А мечтите на Гео Милев за нова насока в българския театър — прекършени. Тук публикуваме някои документи, във връзка с дейността на Гео Милев като кандидат за режисьор в Народния театър.

До господина
Директора на Народния театър
в София

З а я в л е н и е

от Г. Милев, София, ул. „Цар Самуил“ № 14

Господине Директоре,

Облегнат на едно старателно изучаване на съвременното театрално дело на Запад (главно в Берлин) в продължение на 5—6 години — и в частност: на инсценирането и режисирането на една пиеса — мисля, че притежавам достатъчно подготовка и способност, за да мога да заема свободната сега длъжност на главен режисьор при поверения Вам Народен театър.

Обаче: тъй като моите качества и способности на режисьор са неизвестни за Вас — моля, господине Директоре, да ми се разреши и назначи за предстоящия театрален сезон един режисьорски дебют, т. е. да ми се повери пълното и самостоятелно режисироване на една от пиесите, съставлящи новия репертоар на театъра. Успехът на този дебют ще трябва, естествено, да бъде пълна подкрепа и оправдание на аспирацията, която заявих по-горе: режисьорската длъжност при поверения Вам народен театър.

Ще цитирам, обаче, като предварителен атест за себе си: своята писателска дейност — и от нея главно: естетическа критика върху театър и литература в периодическия печат; една книга върху театъра, абргѐ на едно обширно разглеждане на въпроса, — „Театрално изкуство“, к-во „Везни“, Ст. Загора — София, 1918; значително количество преводи, между които: превод на „Хамлет“ от Шекспир, „Манфред“ от Байрон — и двете пиеси от оригинала и в стихотворния размер на оригинала — а под моя редакция серия „Избрани драми“ на Август Стриндберг, от които е излязла само първата — „Опиянение“, ще цитирам освен това и факта, че владее — освен руски — още и немски, френски и английски език, за което свидетелствуват впрочем моите преводи.

София

4 август 1919 г.

С почитание:

Гео Милев

(ЦИА, ф. 195, а. е. 137)

Дирекция
на

Народния театър

София

№ 227 от 24 март 1920 г.

До Министерството на Народното просвещение

За да се дойде по-близо до едно правилно поставяне на въпроса за режисурата в Народния театър, тази година бе допуснат да направи опит като режисьор в една пиеса от репертоара на Народния театър — „Мъртвешки танц“ — Георги Милев, млад писател, който особено се е интересувал от театрално изкуство и е правил някои студии по него при виден майстор в Берлин. Този опит вече се продуцира на сцената на Народния театър и подлежи на оценка от критика и публика. Колкото ниско и да се оценява той все пак показва, че Г. Милев, може да се справи, макар със скромни резултати, с постановката на една пиеса: художествено проникване и възсъздаване на дадените в една пиеса характери, създаване на сценическа картина чрез всичките средства на сценическото изкуство — артистическа игра, ансамбъл и съответна декорация и техника. Тези резултати, ако не са достатъчни, за да се вземе едно решително становище по въпроса, дават поне основание да се направи още една проверка на кандидата и то в една пиеса, която поставя по-други задачи. За тази цел на Г. Милев се възложи режията на пиесата „Гиг и неговият пръстен“ от Хебел. За да може обаче кандидатът да се отдаде напълно на работата си, трябва да се облекчи до известна степен в грижата за съществуване. Затова съм на мнение да му се даде предвидената в бюджета заплата 800 лева като пом. главен режисьор и то само до края на м. май, до когато се предполага, че ще бъде свършено поставянето на пиесата. Въпросът за назначението му за един по-дълъг срок като режисьор ще се постави след свършването на този втор опит.

Директор: Б. Ангелов

Министерство
на
Народното просвещение
отделение за културните учреждения и фондовете
гр. София
№ 7442 от 31. III. 1920 г.
на № 227

До господина
Директора на Народния театър

Понеже първият опит с поставяне на пиеса от г. Г. Милев е завършил неуспешно, както донасяте, Министерството не може да се съгласи щото артистите от Народния театър да се поставят за втори път в неприятното и неудобно положение да се правят опити с тях.

Главен секретар: (п) Д-р Ст. Донев
и. д. началник на отделениято: (п) Т. Кунев

Дирекция
на
Народния театър
№ 257
I. IV. 1920 год.
София

До Министерството на
Народното просвещение

В свръзка с писмото ми под № 227 от 24 март и по повод писмото на почитаемото министерство под № 7442 от 31 март, чест имам да забележа, че оценката, дадена от мене за работата на Г. Милев, е неправилно схваната. Аз не мисля, че постановката на „Мъртвешкия танц“, направена от Г. Милев, е неуспешна. Ако тъй схващах, не бих молил да му се даде да направи втори опит, като му се даде заплата на режисьор до края на м. май.

По този повод считам се длъжен да привлека вниманието на Министерството на народното просвещение върху следните моменти:

- 1) Пиесата „Мъртвешки танц“ поставена от Г. Милев, стои върху афиша на Народния театър вече II път и се оценява от публиката благоприятно.
- 2) Главният режисьор г. Дуван Торцов е също на мнение, че дебютът е сериозен и дава достатъчно основание да се очакват с време по-големи резултати; той също мисли, че първият опит оправдава да се даде на кандидата да направи и втори такъв.
- 3) Артистическият комитет, след като бе изслушал един реферат на Г. Милев върху поставянето на „Мъртвешки танц“, в протокола си от 30 август 1919 г. взема това становище по въпроса: „Изложеният пред артистическия комитет и артистите план за поставяне на „Мъртвешки танц“, изработен от Г. Милев, е сериозен труд, който дава достатъчно предварителен кредит на кандидата, за да му се поверят артистически сили, каквото да пристъпи към прилагане на своите сценични познания. Що се отнася до някои негови схващания и възгледи, които са предмет на разностранчива критика, комитетът мисли, че времето, опитът, действителността и нашите условия ще извършат сами неизбежната корекция върху работата и схващанията на кандидата, стига той да прояви данни и похвати на режисьор“. Под този протокол са подписани следните тогава членове на комитета: В. Кирков, К. Сарафов, К. Мутафов, Гено Киров, Ив. Попов и С. Огнянов. Тук трябва особено да се обърне внимание върху имената

на някои от подписалите тоя протокол. Прочее, като се вземат пред вид всички тези обстоятелства и като не се изпуска изпред вид, че се касае да се тури начало и основа за разрешение на един голям въпрос, по който досега нищо не е направено — именно да се направят подготовления за решението на въпроса за режисурата в Народния театър, мисля, че към опита на Г. Милев трябва да се отнесем най-сериозно и да го зачетем като достатъчна сериозна първа проверка за втори сериозен опит, каквато представя възложената му за режисирание пиеса „Гиг и неговият пръстен“ от Хебел.

Пред вид обаче, че кандидатът стои в очакване от август 1919 г. и се намира в голямо материално затруднение, моля да бъде назначен до края на м. май, когато предполага се, той ще завърши своето изпитание, каквото да може решително да се даде една оценка за способностите и познанията му по сценичното изкуство.

Директор: Б. Ангелов

Бързо
Министерство
на

Народното просвещение
отделение за културните учреждения и фондове
№ 9782 от 4. V. 1920 г.
гр. София.

До господина
Директора на Народния театър
Тук

Поканвате се, Г-не Директоре, да обясните по какви причини сте раздали за ретепиране пиесата „Гиг и неговият пръстен“ въпреки това, че Министерството запрети да се правят нови опити с артистите, за да се проверят режисьорската способност на Г. Милев.

Репетициите на тая пиеса трябва да се спрат до второ нареждане, за да не се бърка на другите репетиции в театъра.

Главен секретар: Д-р Ст. Донев
и. д. началник на отделението: Т. Кунев

Дирекция
на
Народния театър
№ 431 от 5. V. 1920 г.
София

Бързо.

До Министерството
на
Народното просвещение

Чест има да съобща в почитаемото Министерство на народното просвещение, че пиесата „Гиг и неговият пръстен“ е била възложена да бъде режисирана от Г. Милев по следните мотиви:

1. На писмото ми № 257 от 1. IV. т. г.: в което поддържах своето предложение да се даде едно временно назначение на Г. Милев, за да изработи въпросната пиеса, М-вото на народното просвещение не отговори отрицателно.

2. От разговорите, които имах с г-на началника на отделението, схванах, че министерството не желае да се ангажира с едно макар временно назначение, но че то няма

нищо против, ако въпросът се уреди по начин и със средства на Народния театър. Такъв беше духа на отговора, който добих и от г-на министра.

3. Въз основа на всичко това внесох въпроса в артистическия комитет и той с протокол № 105 от 9 април т. г. възложи режисирането на пиесата на Г. Милев.

При това трябва да се има предвид, че пиесата се поставя при доброволно участие на артистите, без всякакво авторитетно задължение. Поставянето на пиесата не е никаква пречка за работата, защото в повечето случаи се използва свободно от другите редовни занятия на драмата и операта време.

Предвид на това мисля, че няма причина да се спират работите по постановката на речената пиеса, поне до получаването на нова разпоредба в противна смисъл.

Директор: Б. Ангелов

Бързо
№ 10099 от 8. V. 1920 г.
На № 431

До Господина Директора
на Народния театър
Тук

Министерството счита въпроса разрешен и не вижда мотивите Ви основателни, за да се поддържа друго гледище. В Народния театър не бива да се допускат опити, тъй като това би повлякло след себе си безчислено много желания за подобни опити. Репетициите на „Гиг и неговият пръстен“ да се спрат веднага.

Глав. секретар: (п) Д-р Ст. Донев
и. д. нач. на отделение: Т. Кунев